

НОВИТЕ ГЕНОМНИ ТЕХНИКИ – ЕСТЕСТВЕНО ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА КОНВЕНЦИОНАЛНОТО РАЗМНОЖАВАНЕ

Още от възникването на земеделието хората са селектирали, комбинирали или въвеждали генетични вариации за подобряване на растителните сортове. През годините напредъкът в селекцията подобри нейната прецизност и скорост, като същевременно намали разходите. Позволи на конвенционалните техники за размножение да се развият, използвайки нови геномни техники като тяхно естествено продължение.

ТЕХНИКИ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ГЕНЕТИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ ПРИ РАСТЕНИЯТА

ПРОИЗВОЛНА МУТАГЕНЕЗА

Увеличаване скоростта на мутациите на случаен принцип **без вмъкване на чужд генетичен материал**. Използва се **в конвенционалното размножаване**

ТРАНСГЕНЕЗА

Вмъкване на генетичен материал от **несъвместими, некръстосваеми организми**. Тази техника остава в регулацията на съществуващото законодателство в областта на ГМО

ЦИСГЕНЕЗА

Вмъкване на нов генетичен материал само от организъм, който е съвместим, кръстосваем от един и същ вид

ЦЕЛЕНАСОЧЕНА МУТАГЕНЕЗА

Предизвикване на специфична(и) мутация(и) на целеви места в генома, **без вмъкване на чужд генетичен материал**

CRISPR-CAS9

Най-често срещаната техника за редактиране на гени. Мощна технология, удостоена с Нобелова награда, която позволява редактирането на части от генома чрез премахване, добавяне или промяна на участъци от ДНК последователността ѝ. В момента това е най-простият, най-универсален и прецизен метод за размножаване на растения. Редактирането на гени чрез използването на CRISPR дава възможност на учените и селекционерите на растения да въведат желаните характеристики в културните растения по много по-целенасочен и по-бърз начин. В зависимост от вида на културата и характеристиката размножителният цикъл може да бъде съкратен. Например за ябълките размножителният цикъл може да бъде намален от 15-50 години на 5-8 години на целеви места в генома, без вмъкване на чужд генетичен материал (целенасочена мутация).

ВИДОВЕ РЕДАКТИРАНЕ НА ГЕНОМА

НОВИ ГЕНОМНИ ТЕХНИКИ

Насочена **промяна в малки участъци** без да се въвежда **чужд генетичен материал** (например: промени в рамките на един и същ растителен вид)

Вмъкване на генетичен материал от **съвместим, кръстосваем организъм** (например: промени се правят между естествено съвместими растения)

или

ПОДОБНИ НА КОНВЕНЦИОНАЛНИТЕ

Резултатът е създаване на растения, подобни на конвенционалните

По своето същество използваните техники са близки до процесите, които спонтанно протичат в естествената природа, а резултатът е аналогичен на генетичните промени, които се постигат чрез класическата селекция.

Вмъкване на генетичен материал от **несъвместими, некръстосваеми видове организми** (например: промени направени между чужди несъвместими организми)

ГЕНЕТИЧНО МОДИФИЦИРАНИ

Резултатът е създаване на генетично модифицирани растения

Тези растения остават в регулацията на съществуващото Европейско законодателство в областта на ГМО.

ПРОФИЛ НА БЕЗОПАСНОСТ

- Растенията, получени чрез НГТ, имат същия профил на безопасност като конвенционално създадените растения.
- НГТ като целенасочена мутагенеза и дисгенеза **ограничават нежеланите модификации в сравнение с конвенционалните техники за размножаване.**
- НГТ могат да произведат голямо разнообразие от растения като промените варират от ограничени до по-обширни, което **води до подобрени профили на безопасност.**

* Източник: https://food.ec.europa.eu/system/files/2023-07/gmo_biotech_ngt_factsheet_techniques.pdf

ПОЛЗИ ОТ ИНОВАЦИИТЕ В СЕЛЕКЦИЯТА НА РАСТЕНИЯТА

ПОЛЗИ ЗА ФЕРМЕРИТЕ

- Осигуряват **стабилност на добива**, въпреки променящия се климат.
- Увеличени добиви** от единица площ.
- Устойчиви растения на болести и неприятели.**
- Съкратен процес и намалени разходи за създаване на нови сортове.**
- Адаптивност** на културите и сортовете растения **към променящия се климат и повишена устойчивост към екстремни метеорологични условия.**
- По-ефективен контрол на плевели, болести и неприятели** – от тук **намалена употреба на пестициди.**
- Намаляване на разходите** за човешки труд.

ПОЛЗИ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА

- По-ниски емисии на парникови газове** и от там **намалено въздействие върху околната среда.**
- Част от решението за **справяне с преобладаващите предизвикателства**, произтичащи от **нарастване на населението на планетата и увеличаващото се потребление.**
- Намалени почвообработки**, водещи до **увеличаване на почвеното плодородие.**
- Оптимизиране използването на земеделските земи.**
- Намаляване употребата на горива.**
- Ограничаване количеството на водата** за напояване.

ПОЛЗИ ЗА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ

- Плодове и зеленчуци **със запазени вкусови и хранителни качества при по-дълго съхранение и транспорт.**
- Сортове зърнени култури **с по-ниско съдържание на глутен.**
- Култури с подобрена хранителна стойност.**
- Източник на биогорива** като алтернатива на изкопаемите горива.
- Източник на хипоалергенни материали** за производство на облекла.
- Видове декоративна растителност **за устойчиви зелени площи.**
- Повишена производителност** по хранително-вкусовата верига.

Новите геномни техники са иновативни инструменти, които могат да спомогнат за повишаване на устойчивостта на нашата продоволствена система и да подкрепят целите на Европейския зелен пакт – запазване на биологичното разнообразие и опазване на природата.

ТОП 8

ГЕНО РЕДАКТИРАНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ В ЕВРОПЕЙСКИТЕ НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ

1
ТОЛЕРАНТНОСТ НА БИОТИЧЕН СТРЕС

2
ДОБИВ И РАСТЕЖ НА РАСТЕНИЯТА

3
ПОДОБРЕНО КАЧЕСТВО НА ХРАНИТЕ И ФУРАЖИТЕ

4
ПОВИШЕНА ИКОНОМИЧЕСКА СТОЙНОСТ

5
ЦВЯТ/ВКУС НА ПРОДУКТА

6
ЕФЕКТИВНОСТ НА СЪХРАНЕНИЕТО

7
ТОЛЕРАНТНОСТ НА АБИОТИЧЕН СТРЕС

8
ТОЛЕРАНТНОСТ КЪМ ХЕРБИЦИДИ

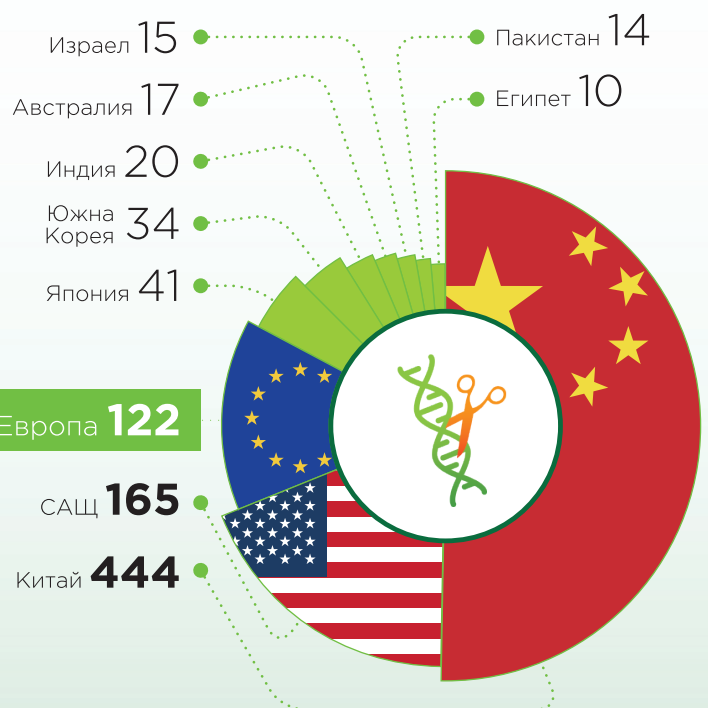
Докато **толерантността към хербициди** често се подчертава като основен мотив за използването на нови генетични технологии в развитието на културите, европейските данни разкриват, че **тя се нарежда на осмо място** сред най-разпространените генно редактирани характеристики в региона.

КЪДЕ СЕ ПРИЛАГА ГЕНОТО РЕДАКТИРАНЕ?*

Списък на страните, в които се извършват най-много изследвания за редактиране на гени в растенията:

 ТОП 5 НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТРАНИ, ВЗЕТИ ЗАЕДНО - ФРАНЦИЯ, ГЕРМАНИЯ, ИТАЛИЯ, БЕЛГИЯ, НИДЕРЛАНДИЯ, ИЗВЪРШВАТ ПО-МАЛКО ОТ 1/3 ОТ ИЗСЛЕДВАНИЯТА В СРАВНЕНИЕ С КИТАЙ (93 СРЕЩУ 444) И МАЛКО ПОВЕЧЕ ОТ ПОЛОВИНАТА ОТ ТЕЗИ НА САЩ (93 СРЕЩУ 165)

За да се гарантира устойчив и конкурентоспособен Европейски сектор на хранително-вкусовата промишленост, спешно е необходима благоприятна и научно обоснована регулаторна рамка за НГТ, която да спомогне за превръщането на иновативните научни изследвания в ефективни търговски продукти.

* Тази инфографика има за цел да предостави изчерпателен, но лесен за навигация преглед на състоянието на растенията, характеристиките и цялостното разнообразие на новите геномни техники (NGTs). Данните са събрани на 9 януари 2024 г. от базата данни EU-SAGE, мрежа, представляваща учените от 134 европейски институти за растителна наука.

ТОП 10

КУЛТУРИ С ИНОВАТИВНИ РЕШЕНИЯ ЧРЕЗ НОВИ ГЕНОМНИ ТЕХНИКИ В ЕВРОПА*

ДОМАТ

32

16

ОРИЗ

12

ЕЧЕМИК

11

КАРТОФИ

9

ПШЕНИЦА

7

ЦАРЕВИЦА

6

РАПИЦА

4

ТЮТЮН

4

ТОПОЛА

3

ЯБЪЛКА

*Примерите са изследователски проекти, които понастоящем не са предназначени за търговска употреба

Източник: <https://croplifeurope.eu/resources/where-is-gene-editing-innovation-taking-place/>